

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-313-2-19>

CERTAIN ASPECTS OF APPLICATION OF THE BILATERAL AGREEMENT BETWEEN UKRAINE AND THE REPUBLIC OF POLAND ON LEGAL ASSISTANCE IN CIVIL MATTERS

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ДВОСТОРОННЬОГО ДОГОВОРУ МІЖ УКРАЇНОЮ І РЕСПУБЛІКОЮ ПОЛЬЩА ПРО ПРАВОВУ ДОПОМОГУ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Mikhailova I. M.

*Candidate of Law, Research Consultant
at the Department of Support the Work
of the First Judicial Chamber
Civil Cassation Court within the
Supreme Court
Kyiv, Ukraine*

Михайлова І. М.

*кандидат юридичних наук, науковий
консультант відділу забезпечення
роботи першої судової палати
Касаційний цивільний суд у складі
Верховного Суду
м. Київ, Україна*

Науковцями та правниками констатовано, що найбільш ефективним способом уніфікації норм міжнародного цивільного процесу та міжнародного приватного права є двосторонні міжнародні договори про правову допомогу або правове співробітництво в цивільних, сімейних і господарських справах, договори про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень. Укладення таких міжнародних договорів на двосторонньому рівні забезпечує усунення розбіжностей між законодавством держав – учасниць договору в цивільних правовідносинах з іноземним елементом [1].

Питання застосування двосторонніх міжнародних договорів України про правову допомогу у вітчизняній науці досліджувалось науковцями, правознавцями, фахівцями у галузі права. Зокрема, Галущенко Г. В. вивчав проблеми структури та назви зазначеного виду міжнародних договорів, порядок надання правової допомоги, питання публічного порядку й порівняння норм цих договорів із нормами міжнародного приватного права [2], теоретичні аспекти походження, класифікацію двосторонніх міжнародних договорів, градацію цих договорів за хронологією, сфери їх застосування та обсягом правової допомоги проаналізовано Ціратом Г. А. [3], застосування норм міжнародних договорів у спадкових правовідносинах досліджувались Фурса С. Я. [4], правила вчинення нотаріальних дій консулом були предметом

дисертаційного дослідження Фурса Є. Є. [5], питання правового регулювання відносин спадкування за заповітом з іноземним елементом на підставі норм міжнародних договорів вивчалися Михайлів М. О. [6], практичні аспекти застосування судами колізійних норм та норм про міжнародну підсудність, визнання іноземних судових рішень, надсилання й виконання судових доручень (зокрема, про вручення судових повісток) висвітлювались Черняк Ю. В. [7], проблемні питання застосування судами Договору між Україною та Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах обговорювались суддями суду касаційної інстанції в межах польсько-української конференції «Судова співпраця в цивільних справах у польсько-українських відносинах» [8].

Договірно-правова база між Україною та Республікою Польща налічує *156 чинних міжнародних договірно-правових документів* [9].

У судовій практиці України одним із найбільш застосованих міжнародних договорів є двосторонній договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 24 травня 1993 року, що ратифікований постановою Верховної Ради України від 04 лютого 1994 року № 3941-ХІІ та набув чинності 04 квітня 1994 року [10].

Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах 1993 року регулює правові відносини двох держав в галузях приватного права, сімейного права (порядок укладення шлюбу, аліментні відносини, усиновлення тощо), майнові відносини, спадкові справи, порядок вирішення трудових спорів, визнання і виконання судових рішень.

Вітчизняним судом касаційної інстанції на підставі зазначеного двостороннього договору розглядалися такі категорії цивільних справ: про визнання та виконання судових рішень Республіки Польща; про розірвання шлюбу, про забезпечення повернення дитини у Республіку Польща, визначення місця проживання дитини та стягнення аліментів; щодо зобов'язань, що виникають з договірних відносин; про відшкодування шкоди громадянином Польщі, завданої в результаті дорожньо-транспортної пригоди на території України; спадкові та трудові справи.

Найбільш затребуваними є колізійні норми зазначеного договору про правову допомогу та норми про міжнародну підсудність, визнання іноземних судових рішень, надсилання й виконання судових доручень (зокрема, про вручення судових повісток) [8].

Вивчення практики суду касаційної інстанції засвідчує, що суттєвим є питання визначення компетентного суду, оскільки в задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду може бути відмовлено, якщо рішення ухвалене у справі, розгляд якої належить виключно до компетенції суду України. У зазначеному Договорі, укладеному між Польщею та Україною, детально врегульовано питання компетентного суду в різних категоріях справ: у сімейних, майнових, спадкових тощо. Наприклад, у справі 761/11623/17 суд, надаючи дозвіл на виконання рішення польського суду на території України, визнав компетентним Окружний суд у місті Кракові для розгляду спору щодо виконання договору оренди між польським та українським суб'єктами господарювання [14].

Крім того, щоб надати дозвіл на виконання рішення іноземного суду на території України, суд має переконатися, що немає рішення суду України у спорі між тими самими сторонами, з того самого предмета і на тих самих підставах, що набрало законної сили.

Судова практика засвідчує, що при розгляді справи щодо визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню на підставі міжнародної угоди, визначальним є документ, який підтверджує, що сторона, відносно якої винесено рішення і яка не брала участі у розгляді справи, отримала виклик у судові засідання своєчасно і належним чином [11, 12, 13].

Порядок повідомлення учасника справи про судовий процес і вручення цій особі судової повістки (виклику в суд) регулюється правом держави, суд якої вирішує справу по суті (*lex fori*) [14].

Під «повідомленням про процес» слід розуміти саме сповіщення судом сторін про місце та час розгляду справи, що свідчитиме про ефективне забезпечення сторін «правом на суд» [15].

Ураховуючи, що Україна та Республіка Польща є учасниками Конвенції про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах (Гаазька конвенція), в ряді випадків суди керувались нормами цієї Конвенції щодо перевірки належного повідомлення учасника [16].

Література:

1. Двосторонні міжнародні договори у сфері міжнародно-правового співробітництва. – <https://minjust.gov.ua/m/4906>

2. Галущенко Г. В. Питання міжнародного приватного права у міжнародних договорах України про правову допомогу: монографія. – К., 2005. – С. 8-46.
3. Цірат Г. А. Двосторонні договори про правову допомогу як приклад уніфікації норм міжнародного цивільного процесу. – Вісник Верховного Суду України. – 2012. – № 1 (137). – с. 43-48.
4. Міжнародний цивільний процес України: Навчальний посібник. Практикум / За ред. д.ю.н., проф. Фурси С. Я.. – К., 2010. – С. 70-75.
5. Фурса Є. Є. Вчинення консулом нотаріальних дій щодо спадкування майна: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015, 19 с.
6. Михайлів М. О. Міжнародні договори як джерело правового регулювання спадкування за заповітом в міжнародному приватному праві. – Прикарпатський юридичний вісник. – Випуск 5 (40). – 2021. – с. 49-55.
7. Черняк Ю. В. Інститут підсудності в міжнародному приватному праві країн Європейського Союзу та України. – К., 2008. – с. 181-188.
8. Черняк Ю. В. «Міжнародні сімейні та спадкові справи у практиці Верховного Суду». – <https://supreme.court.gov.ua/supreme/press-centr/news/1356586/>
9. Судді КЦС ВС розповіли про застосування в судовій практиці договору з Польщею про надання правової допомоги. – https://court.gov.ua/press/news/1390223/?fbclid=IwAR3i_ZoCoYqo3iTegv8kqxdNFxVw3khvvDEGnjPZpj0UTMOqRqBC7hErD_8
10. Договірно-правова база між Україною та Польщею – <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>
11. Постанова ВС у складі колегії суддів Першої судової палати КЦС від 19 серпня 2020 року у справі № 461/8156/17 (провадження № 61-4092св19) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91193059>
12. Постанова ВС у складі колегії суддів Першої судової палати КЦС від 16 лютого 2022 року у справі № 461/8156/17 (провадження № 61-5329св21) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103466737>
13. Постанова ВС у складі колегії суддів Другої судової палати КЦС від 12 березня 2018 року у справі № 450/3035/14 (провадження № 61-10585св18) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73054665>
14. Постанова ВС від 11 липня 2022 року (справа № 761/11623/17, провадження № 61-17502св21) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105218355>

15. Постанова ВС у складі Другої судової палати КЦС від 18 червня 2020 року у справі № 643/449/17 (провадження № 61-37649св18) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90143522>

16. Постанова ВС у складі колегії суддів Першої судової палати КЦС від 14.02.2020 у справі № 199/3473/18 (провадження № 61-8220св19) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87703170>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-313-2-20>

LEGAL REGULATION OF DECISION-MAKING ALGORITHMS

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ АЛГОРИТМІВ

Tokareva V. O.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor at the Department
of Civil Law
National University
«Odesa Law Academy»
Odesa, Ukraine*

Токарева В. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
Національний університет
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

З огляду на повсюдне проникнення інформаційно комунікаційних технологій, зростає значущість довіри до них та постає потреба розробки технологічно відкритих способів обробки даних. До того ж цінність та роль персональних даних в уявленні суспільства безповоротно змінюється. Зібранні персональні дані та отримані на їх підставі результати аналітики більше не можуть розглядатися в якості об'єктів права власності корпорацій які ними маніпулюють та використовують на власний розсуд без погодження із суб'єктами даних. Поряд із цим, поширення застосування систем автоматизованого прийняття рішень в економічній галузі, державних послуг, заснованих на технологіях аналізу великих даних та системах штучного інтелекту, дозволяє економити витрати людських ресурсів та покликано підвищити ефективність прийняття рішень.

Рішення, які донедавна, приймалися фізичними особами, як право на отримання соціальної виплати, банківського кредиту, укладення